Petrovice: až o sedm litrů mléka navíc díky důrazu na welfare

V krajině středního Povltaví, v členitém terénu s nadmořskou výškou kolem čtyř set metrů, hospodaří ZD Krásná Hora nad Vltavou. Podnik, jehož kořeny sahají do padesátých let minulého století, prošel během desetiletí řadou změn, slučování a transformací. Dnes obhospodařuje přibližně 5260 hektarů zemědělské půdy a patří mezi významné zemědělské subjekty regionu. Hlavním pilířem jeho činnosti je živočišná výroba, především chov skotu a produkce mléka, která ročně přesahuje 16 milionů litrů.

Ing. Jiří Kostkan
Kontakt: poradenstvi@jkkostkan.cz

Jedním z provozů, kde se tato čísla rodí, je mléčná farma Petrovice s chovem holštýnského skotu. Právě zde je možné sledovat, jak se dlouhodobá systematická práce promítá do postupně se zlepšujících ukazatelů chovu. Nejde o jednorázový projekt ani o rychlé řešení, ale o výsledek každodenní rutiny, pravidelných kontrol a práce s daty.

Podnik s historií a jasným směrem

ZD Krásná Hora nad Vltavou vzniklo transformací bývalého JZD v roce 1992 a od roku 2003 působí jako akciová společnost. Postupně integrovalo další zemědělské subjekty v regionu, včetně ZS Petrovice, se kterým se sloučilo v roce 2005. Dnes podnik zaměstnává přibližně 190 lidí a kromě zemědělské výroby provozuje také dvě bioplynové stanice, které zpracovávají kejdu a biomasu ze stájí a uzavírají koloběh živin v rámci podniku. Tento širší kontext je důležitý i pro pochopení fungování farmy Petrovice. Nejde o izolovaný provoz, ale o součást většího celku, kde se klade důraz na stabilitu, dlouhodobé plánování a postupné zlepšování.

Každodenní práce ve stáji

Na farmě Petrovice začíná každý den stejně – obchůzkou ve stáji. Zootechnici procházejí stádo, sledují chování krav, jejich pohyb, ochotu ke krmení i celkový klid. Právě tyto první dojmy často napoví víc než jakákoli tabulka. Hlavním zootechnikem je Zdeněk Peták, který má na starosti řízení chovu a vyhodnocování výsledků. Vizuální kontrola zůstává základem práce. Sleduje se, kolik krav leží, kolik stojí bez zjevného důvodu, jak ochotně krávy uléhají a jak rychle se zvedají. „Když přijdeme do stáje a většina krav leží a přežvykuje, je to vždycky dobrý signál," popisuje Peták. Klidné stádo, krávy ležící v boxech a rovnoměrné přežvykování jsou prvním signálem, že jsou podmínky nastaveny správně. Pokud se objeví větší počet stojících krav nebo neklid, je to impulz k detailnější kontrole. „Člověk si toho všimne hned. Krávy vám to ukážou samy," dodává zootechnik. Data z obojků a produkčních přehledů slouží jako objektivní

Anna Pekárková aplikuje propylenglykol u krav se zvýšeným BHB v rámci pravidelné poporodní kontroly na farmě Petrovice

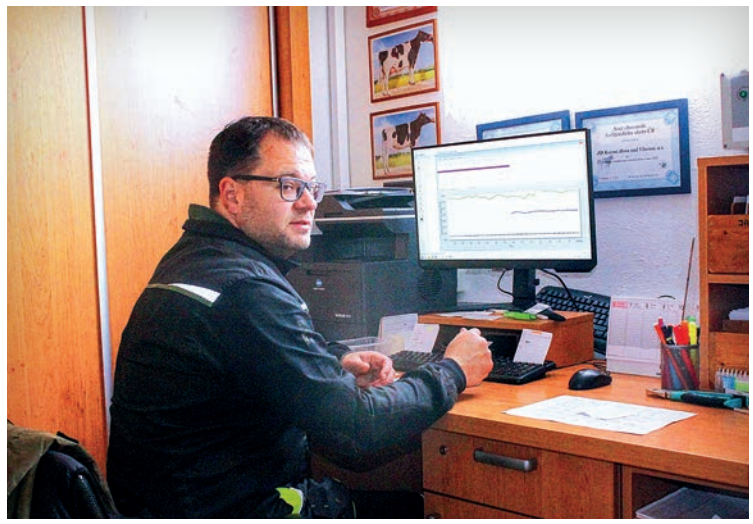

Hlavní zootechnik Zdeněk Peták kontroluje zalehání, přežvykování a dobu žraní krav jako klíčovou součást prevence onemocnění na farmě Petrovice

doplněk vizuální kontroly. Moderní studie potvrzují, že sledování přežvykování a ležení pomocí senzorů je jedním z nejspolehlivějších ukazatelů welfare. Studie Lovatti et al. (2024, JDS Communications) prokázala vysokou přesnost obojků při měření krmné aktivity a doby klidu. Výzkum Pichlbauer et al. (Sensors, 2024) ukazuje, že senzory dokážou velmi přesně klasifikovat přežvykování i ležení, což umožňuje včas zachytit změny chování spojené se stresem, bolestí nebo začínajícím onemocněním.

Prevence

Důležitá je na farmě prevence. Hlavním nástrojem je důsledná kontrola krav po otelení. Kontrolu provádí MVDr. Jiří Davídek a zootechnici. Při této kontrole se hodnotí stav vemene, průběh rozdoje, krevní parametry se zaměřením na ketózu, nažranost, tělesná teplota a celkový zdravotní stav. Sleduje se, zda kráva správně nastupuje do laktace, nemá metabolické poruchy a zda se po porodu rychle stabilizuje. Kontroluje se krev na ketózu (BHB), příjem krmiva podle přežvykování a naplnění bachoru, měří se tělesná teplota a hodnotí chování, hydratace, pohyb, bolestivost a stav porodních cest. Další zásadní součástí prevence je kontrola zdraví telat, zejména v oblasti dýchacího aparátu. Ve stáří jednoho měsíce se provádí ultrazvukové vyšetření plic, které umožňuje odhalit i subklinické formy zápalu plic. Studie publikovaná v Journal of Dairy Science (2023) ukazuje, že telata s plicními konsolidacemi většími než 3 cm mají nižší denní přírůstky. Výzkum v časopise Animals (2023) potvrzuje, že ultrazvuk plic odhalí léze dříve než klinické vyšetření, což vede k lepšímu rozhodování o léčbě a nižší spotřebě antibiotik. Telata s plicními lézemi v prvních osmi týdnech života mají navíc v dospělosti nižší užitkovost a horší reprodukční výsledky.

Na farmě Petrovice se krmivo přihrnuje 12× denně, což podle světových studií představuje ideální frekvenci, která zvyšuje příjem sušiny, snižuje konkurenci u žlabu a zajišťuje rovnoměrné krmení napříč celým stádem

Krmení jako základ stability

Za výživu stáda odpovídá zootechnik Pavel Hubička, který se dlouhodobě zaměřuje na kontrolu příjmu sušiny, kvalitu objemných krmiv a jejich výrobu. Krmení je v Petrovicích vnímáno jako proces, který se neustále vyhodnocuje a upravuje podle reakce krav.

Chování krav u žlabu patří mezi nejcitlivější ukazatele welfare. Sleduje se, zda krávy přistupují ke krmivu rovnoměrně, zda nedochází k vytlačování slabších kusů a jak dlouho se u žlabu zdržují. „Když se krávy u žlabu tlačí nebo některé stojí stranou, většinou to znamená, že něco není v pořádku," vysvětluje Hubička. Důležitým signálem je také to, zda krávy po příjmu krmiva plynule odcházejí do boxů a začínají přežvykovat. „Ideální stav je, když se po nakrmení stádo uklidní a krávy si jdou lehnout," doplňuje.

Jílek jako důležitá součást krmné dávky

V posledních letech došlo ke změnám v krmivové základně, zejména ke zvýšení podílu krmné píce na orné půdě. Přibylo přibližně 100 hektarů žita a 50 hektarů jílku. Tyto změny se postupně promítly do chování krav i pro-

Ultrazvukové vyšetření telat ve věku jednoho měsíce umožňuje včas odhalit skryté plicní léze a je klíčovým nástrojem prevence respiračních onemocnění na farmě Petrovice

dukčních výsledků. Vyšší příjem sušiny a intenzivnější přežvykování jsou patrné jak při každodenním pozorování, tak v datech z monitorovacích systémů.
Jílek se vyznačuje vysokou stravitelností vlákniny (NDF), což podporuje rychlejší průchod bachorem a umožňuje vyšší příjem sušiny. Vyšší fermentační aktivita v bachoru vede k tvorbě propionátu, který je klíčovým zdrojem energie pro tvorbu mléka. Další významnou vlastností jílku je vysoký obsah vodorozpustných cukrů (WSC), které podporují růst bachorové mikrobiální biomasy a lepší využití dusíku. V praxi se tyto vlastnosti projevují stabilnějším příjmem krmiva, vyšší intenzitou přežvykování a vyrovnanější produkcí mléka.
Zootechnici potvrzují, že po zařazení kvalitní jílkové senáže se produkce mléka zvýšila přibližně o 1 až 3 litry na krávu a den, což odpovídá i trendům zaznamenaným v produkčních datech.

Často opomíjeným faktorem je tepelný stres v období stání na sucho a porodu; na farmě Petrovice je řešen vysokou kapacitou stáje a účinnou ventilací, která udržuje krávy v komfortu i v nejteplejších dnech

Obojky – každodenní pracovní nástroj

Sledování ležení, aktivity a přežvykování pomocí obojků je na farmě Petrovice běžnou součástí práce. Anna Pekarková, Stanislav Kulanda a Pavel Sirotek využívají data z obojků jako doplněk každodenní vizuální kontroly zvířat.
„Obojky nám často potvrdí to, co už ve stáji vidíme," říká Anna Pekarková. „Je to hlavně o tom reagovat včas," doplňuje Stanislav Kulanda.
Moderní výzkumy potvrzují, že změny v přežvykování a ležení jsou jedny z nejčasnějších ukazatelů zdravotních problémů. Studie z roku 2024 (Sensors) uvádí, že přesnost senzorů při měření přežvykování dosahuje hodnot CCC 0,91–0,96. Ležení je zase silně spojeno s komfortem ustájení – pokud krávy leží málo nebo neochotně, jde téměř vždy o signál problému v prostředí nebo zdravotním stavu.

Pravidelné čtrnáctidenní kontroly

Každých čtrnáct dní probíhají na farmě Petrovice pravidelné kontroly chovu za účasti externího poradce Jiřího Kostkana. Kontroly nezačínají u tabulek, ale přímo ve stáji. Hlavním tématem je welfare zvířat. „Nejdřív se vždycky díváme na krávy, ne na čísla," popisuje průběh kontrol Zdeněk Peták.
Při kontrolách se systematicky sleduje chování stáda, klid a rovnoměrné rozložení krav ve stáji. Hodnotí se ochota krav ležet, délka ležení i stav lehacích boxů. Velká pozornost je věnována přežvykování – sleduje se jeho celková doba i rovnoměrnost během dne.

Důležité pro dobré výsledky je kvalitní welfare skotu, a to i v období stání na sucho, kdy správné podmínky rozhodují o zdravém startu další laktace

Součástí kontroly je také chování u žlabu a pohyb krav, plynulost chůze a první známky kulhání. Data z obojků zde slouží jako objektivní doplněk vizuálního hodnocení. Zvláštní pozornost je věnována kravám v rozdoji, kde se sleduje kondice, příjem krmiva a chování ve stáji. „Rozdoj je období, kdy se všechno projeví nejrychleji," shodují se zootechnici.

Součástí čtrnáctidenních kontrol je také detailní kontrola krmení a hygieny krmného procesu. Hodnotí se struktura krmné dávky, rovnoměrnost promíchání a fyzická forma TMR. Sleduje se délka řezanky, podíl jemných částic i to, zda se krávy nesnaží krmivo třídit. Správná struktura TMR je zásadní pro stabilitu bachoru; studie Journal of Dairy Science (2022) potvrzuje, že odchylky ve fyzické struktuře mohou snížit dobu přežvykování až o 20 %.

Kontroluje se také hygiena odběru na silážních jámách – čistota čelní stěny, kvalita řezu, rychlost odběru a přítomnost nežádoucího zahřívání. Studie Applied Animal Science (2023) ukazuje, že špatná hygiena odběru může zvýšit teplotu siláže o 8–12 °C, což vede k poklesu chutnosti a příjmu sušiny. Produkční ukazatele se vyhodnocují až následně, jako potvrzení toho, co bylo pozorováno ve stáji.

Zlepšující se ukazatele v číslech

Produkční tabulky z let 2025 a 2026 ukazují pozvolné, ale stabilní zlepšování. V roce 2025 dosáhla farma Petrovice celkové dodávky mléka 8,57 milionu litrů při průměrném stavu 699 krav. Průměrná denní užitkovost se během roku zvýšila přibližně z 29 litrů na krávu a den na hodnoty kolem 36 litrů na konci roku.

V roce 2026 se denní užitkovost stabilně pohybuje kolem 36,4 až 36,5 litru na krávu a den. Pozitivní vývoj je patrný také u dalších ukazatelů – ztráty telat se drží kolem osmi procent, brakace krav probíhá bez výrazných výkyvů a rozdoj je rovnoměrnější.

Závěr

Farma Petrovice ukazuje, že zlepšující se ukazatele chovu jsou především odrazem každodenní práce ve stáji. Důraz na welfare, kvalitní krmení, pravidelné kontroly a využití dat z obojků vytvářejí podmínky, ve kterých se produkční výsledky zlepšují přirozeně. Čísla v tabulkách zde nejsou cílem sama o sobě, ale výsledkem toho, jak se krávy mají. ■

